

Eindexamen Latijn vwo 2006-II

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Antwoorden

Deel-
scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Tekst 1 Rede van Scipio

Maximumscore 1

- 1 ne ignoretis

Opmerking

Wanneer alleen als antwoord is gegeven 'ignoretis', geen scorepunt toekennen.

Maximumscore 1

- 2 Sardinië is niet in de 1e Punische Oorlog veroverd / Rome heeft na de 1e Punische Oorlog de opstand van de Libische huurlingen / de huurlingen van de Carthagers gebruikt om Sardinië in te lijven.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 1

- 3 De uitspraak van Scipio is een denkbeeldige tegenwerping (die hij onmiddellijk wil weerleggen).
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 3

- 4 • a. foederum ruptore (duce ac populo) (regel 13) 1
• b. In 226/5 v. Chr. werd het *Ebro-verdrag* gesloten waarbij vastgelegd werd dat de Carthaagse militaire invloed zich niet ten noorden van deze rivier zou mogen uitstrekken 1
• Toen Hannibal *Saguntum* aanviel, legde Rome dit uit als een aanval op een bondgenoot en daarmee als een schending van het Ebro-verdrag 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Eindexamen Latijn vwo 2006-II

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Tekst 2 Rede van Hannibal	
5 ■ A	
6 ■ B	
Maximumscore 2	
7 □ • (Het gerundium) consecutivum • is in de vertaling weergegeven met een hoofdzin / een persoonsvorm (hebben jullie jacht gemaakt) Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 1	
8 □ fulgore (regel 14)	
Maximumscore 2	
9 □ vincentes (huc pervenistis) (regel 16-17)	
<i>Opmerking</i> Wanneer alleen als antwoord is gegeven '(huc) pervenistis', één scorepunt toekennen.	
Maximumscore 1	
10 □ 238 (v. Chr.)	
Maximumscore 1	
11 □ ignoto (adhuc) duci (suo) (regel 18)	
<i>Opmerking</i> Wanneer als antwoord is gegeven 'ignorantique ducem' (regel 18), geen scorepunt toekennen.	
Maximumscore 2	
12 □ • a. In de regels 13-18 wordt een ervaren leger gezet tegenover een rekrutenleger Of woorden van overeenkomstige strekking. • b. In de regels 18-27 wordt een legerleider die volkomen vertrouwd is met zijn leger vergeleken met een legerleider die zijn leger nauwelijks kent Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 1	
13 □ Ad Hiberum est Saguntum? is een retorische vraag / Hannibal bedoelt hiermee dat Saguntum helemaal niet bij de Ebro ligt. Of woorden van overeenkomstige strekking.	
<i>Opmerking</i> Wanneer als antwoord is gegeven 'Het betekent hetzelfde', geen scorepunt toekennen.	
Maximumscore 1	
14 □ het Romeinse volk / de Romeinen / Rome	
Maximumscore 2	
15 □ utile, facile, iustum	
<i>Opmerking</i> Wanneer één begrip op de juiste plaats staat, één scorepunt toekennen.	

Eindexamen Latijn vwo 2006-II

havovwo.nl

Antwoorden

Deel-
scores

Maximumscore 1

- 16 Hannibal verbetert Transcendes (autem)? (regel 41) in: Transcendisse (dico) (regel 41-42)

Opmerking 1

Alleen scorepunt toekennen, indien beide Latijnse tekstelementen juist zijn.

Opmerking 2

Wanneer als antwoord is gegeven: 'Hannibal verbetert ademisti? (regel 40) in: Adimis (regel 40) / Hannibal verbetert (in Africam) transcendes (regel 41) in: Transcendes (autem)? (regel 41)', geen scorepunt toekennen.

Tekst 1 en tekst 2

Maximumscore 2

- 17 • a. Volgens Scipio is de spes van de Carthagers kleiner dan die van de Romeinen omdat het voor hen noodzakelijk is te vechten (terwijl zij zware verliezen hebben geleden)
Of woorden van overeenkomstige strekking 1
- b. Volgens Hannibal is de spes van de Carthagers groter dan die van de Romeinen omdat een aanvallers nu eenmaal meer moed heeft dan een verdediger
Of woorden van overeenkomstige strekking. 1

Tekst 3 Vorstelijk gedrag van Scipio

Maximumscore 1

- 18 cognati(que virginis) (regel 18)

Opmerking

Wanneer als antwoord is gegeven 'parentes (inde cognatique)' (regel 18), geen scorepunt toekennen.

Maximumscore 1

- 19 deperire eum sponsae amore (regel 4-5)

Maximumscore 2

- 20 • a. sponsam verwijst naar de (denkbeeldige) verloofde van Scipio
Of woorden van overeenkomstige strekking 1
- b. sponsa verwijst naar de verloofde van Allucius
Of woorden van overeenkomstige strekking. 1

Maximumscore 1

- 21 verecundia (regel 11)

- 22 c

Maximumscore 1

- 23 dis simillimum (iuvenem vincentem t/m beneficiis) (regel 25-26)

Maximumscore 2

- 24 • a. sibi in regel 17 verwijst naar Allucius
Of woorden van overeenkomstige strekking. 1
- b. sibi in regel 19 verwijst naar de ouders (en verwanten) van het meisje
Of woorden van overeenkomstige strekking. 1

Eindexamen Latijn vwo 2006-II

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
25 ☐ • auri pondus is oorspronkelijk bedoeld om het meisje vrij te kopen	<u>1</u>
• vervolgens wordt het als dank voor het vrijlaten van het meisje aan Scipio als gift aangeboden	<u>1</u>
• daarna geeft Scipio het aan de verloofde van het meisje als aanvulling op de bruidsschat Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u>
26 ☒ B	
Maximumscore 1	
27 ☐ principi (Celtiberorum) (regel 3)	
Maximumscore 1	
28 ☐ Het doel van Livius was geschiedschrijving als herinnering aan glorieuze daden / Romeinse leiders als Scipio dienden als moraliserend/inspirerend voorbeeld. Of woorden van overeenkomstige strekking.	

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Een praesens historicum mag ook met een tegenwoordige tijd worden vertaald.

Maximumscore 1	
29 ☐ Kolon 29 Dum haec ad Beneventum geruntur, Terwijl dit / deze dingen bij Beneventum werd / werden gedaan / gebeurde / gebeurden,	
<i>dum haec geruntur</i> ondertussen	<u>0</u>
<i>haec</i> zij	<u>0</u>
<i>ad</i> naar/tot/tegen	<u>0</u>
<i>geruntur</i> niet passief vertaald (behalve: gebeuren/geschieden of synoniemen daarvan)	<u>0</u>
<i>gero</i> dragen/tonen/verdragen/leiden/voeren/doorbrengen	<u>0</u>
Maximumscore 1	
30 ☐ Kolon 30 Hannibal (kolon 31) ad Nolam castra movet. verplaatste Hannibal zijn kamp / rukte Hannibal op naar Nola.	
<i>ad</i> bij	<u>0</u>
<i>ad Nolam</i> naar Nolam	<u>0</u>
<i>castra</i> kampen	<u>0</u>
<i>castra</i> vertaald als van <i>castrum</i>	<u>0</u>
Maximumscore 2	
31 ☐ Kolon 31 depopulatus agrum Neapolitanum nadat hij het Napolitaanse gebied had geplunderd / terwijl hij ... plunderde	
nadat het Napolitaanse gebied door Hannibal geplunderd was	<u>1</u>
<i>depopulatus</i> passief vertaald bij Hannibal	<u>0</u>
<i>ager</i> vertaald als van <i>agger/agrius</i>	<u>0</u>

Eindexamen Latijn vwo 2006-II

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
32 □ Kolon 32	
Quem ubi adventare consul sensit, (kolon 35 en 36) (En/maar) zodra de consul had gemerkt / merkte dat hij/deze naderde,	
Niet fout rekenen: <i>advento</i> toesnellen	<u>1</u>
zodra de consul hem voelde naderen	<u>0</u>
zodra de consul voelde dat het/dit naderde	<u>0</u>
<i>quem consul</i> die consul	<u>0</u>
<i>ubi</i> waar	<u>0</u>
<i>consul</i> een consul	<u>1</u>
<i>sensit</i> merkt	<u>1</u>
Maximumscore 1	
33 □ Kolon 33	
ire obviam hosti parat maakte hij zich gereed / was hij van plan de vijand(en) tegemoet te gaan	
Niet fout rekenen: <i>ire parat</i> hij bereidde voor de vijand tegemoet te gaan	<u>0</u>
<i>ire</i> vertaald als van <i>ira</i>	<u>0</u>
<i>hosti</i> niet als dativus verbonden met <i>obviam</i>	<u>0</u>
<i>parat</i> vertaald als van <i>pareo/pario</i>	<u>0</u>
Maximumscore 2	
34 □ Kolon 34	
nec moram dimicandi facere. en het strijden niet uit te stellen / en zonder uitstel de strijd aan te gaan.	
Niet fout rekenen: en geen uitstel van (het) strijden te maken	
<i>nec moram dimicandi facere</i> niet afhankelijk van <i>parat</i> (kolon 33) vertaald (en hij stelde het strijden niet uit)	<u>1</u>
<i>mora</i> vertaald als van <i>morus/morum</i>	<u>0</u>
<i>mora</i> afdeling van het Spartaanse leger	<u>0</u>
<i>mora</i> rustdag/belemmering	<u>0</u>
<i>dimicandi</i> als gerundivum vertaald	<u>0</u>
Maximumscore 2	
35 □ Kolon 35	
Pomponio propraetore cum eo exercitu (kolon 36) accito nadat hij de propretor Pomponius had ontboden met dit/dat/het leger	
Niet fout rekenen: <i>Pomponio propraetore accito</i> nadat de propretor Pomponius was ontboden	
Niet fout rekenen: ontbood hij de propretor Pomponius met dit leger (en maakte hij zich gereed (kolon 33))	
<i>Pomponio propraetore</i> de propretor Pomponio	<u>1</u>
<i>Pomponio propraetore accito</i> niet vertaald als abl. abs.	<u>0</u>
<i>cum eo exercitu</i> met zijn leger	<u>1</u>
<i>cum eo exercitu</i> met het leger daarheen	<u>1</u>
<i>cum</i> als voegwoord vertaald	<u>0</u>
<i>exercitus</i> oefening/geoefend	<u>0</u>

Eindexamen Latijn vwo 2006-II

havovwo.nl

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 1	
36 □ Kolon 36 qui super Suessulam in castris erat, dat boven / aan de andere kant van Suessula in een legerkamp was,	
<i>qui</i> die (verwijzend naar Pomponius)	<u>0</u>
<i>super</i> boven op / tot bij / bovendien	<u>0</u>
<i>castris</i> vertaald als van <i>castrum</i>	<u>0</u>
Indien ook in kolon 30, hier nogmaals aanrekenen	
<i>castra</i> kampen	<u>0</u>
Indien ook in kolon 30, hier nogmaals aanrekenen	
Maximumscore 2	
37 □ Kolon 37 C. Claudium Neronem cum robore equitum (kolon 38 en 39) emittit Hij stuurde C. Claudius Nero met het sterkste deel van de ruiters/ruiterij uit/weg	
<i>C. Claudium Neronem emittit</i> hij stuurde C. Claudium Neronem uit	<u>1</u>
<i>cum</i> als voegwoord vertaald	<u>0</u>
<i>equitum</i> vertaald als van <i>equus</i>	<u>0</u>
<i>emitto</i> verjagen/vrijlaten/afschieten	<u>0</u>
Maximumscore 1	
38 □ Kolon 38 silentio noctis in de stilte van de nacht	
Niet fout rekenen: in de nachtelijke stilte	
door de nachtelijke stilte	<u>0</u>
<i>silentio</i> door/vanwege de stilte	<u>0</u>
<i>silentium</i> ongestoordheid/nietsdoen/roemloosheid	<u>0</u>
<i>noctis</i> niet vertaald als vorm van <i>nox</i>	<u>0</u>
Maximumscore 1	
39 □ Kolon 39 per aversam maxime ab hoste portam door de het verst van de vijand(en) verwijderde poort / door de poort die het verst verwijderd was van de vijand(en)	
<i>porta</i> haven	<u>0</u>

Eindexamen Latijn vwo 2006-II

havovwo.nl

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 3	
40 □ Kolon 40 circumvectumque occulte subsequi sensim agmen hostium iubet en hij beval (hem) om, na heimelijk een omtrekkende beweging gemaakt te hebben / nadat hij heimelijk een omtrekkende beweging gemaakt had, de colonne van de vijand(en) voorzichtig op de voet te volgen / en hij beval hem dat hij ...volgde	
Niet fout rekenen: hij beval hem een omtrekkende beweging te maken en ... te volgen	
Niet fout rekenen: <i>agmen</i> troep	
<i>circumvectum iubet</i> nadat hij een omtrekkende beweging had gemaakt beval hij	<u>0</u>
<i>circumvectum</i> nadat er een omtrekkende beweging gemaakt was	<u>2</u>
<i>occulte</i> vertaald als bepaling bij <i>subsequi</i>	<u>2</u>
<i>subsequor</i> zich richten naar	<u>2</u>
<i>subsequor</i> na-apen	<u>1</u>
<i>subsequi agmen hostium</i> de vijanden te volgen (<i>agmen</i> niet vertaald)	<u>1</u>
<i>subsequi agmen hostium</i> de colonne te volgen (<i>hostium</i> niet vertaald)	<u>1</u>
<i>agmen hostium</i> vijandelijke colonne	<u>2</u>
<i>agmen</i> schare/stoet	<u>2</u>
<i>agmen</i> roedel/kudde	<u>1</u>
Maximumscore 1	
41 □ Kolon 41 et (kolon 42) ab tergo se obicere. en in de/hun rug op te duiken.	
<i>obicere</i> niet afhankelijk van <i>iubet</i> vertaald	<u>0</u>
Maximumscore 1	
42 □ Kolon 42 cum coortum proelium videret, op het moment dat hij zag dat (er) een gevecht was ontstaan / ontstond,	
Niet fout rekenen: op het moment dat hij het ontstaan van een gevecht zag / een gevecht zag ontstaan	
Niet fout rekenen: <i>videret</i> zou zien	
<i>coortum proelium</i> een begonnen gevecht	<u>0</u>
<i>coortum</i> uitbarsting	<u>0</u>
<i>videret</i> had gezien	<u>0</u>
Maximumscore 3	
43 □ Kolon 43 Id errore viarum an exiguitate temporis Nero exsequi non potuerit incertum est. Het is onzeker of Nero dit niet ten uitvoer heeft kunnen / kon brengen door het kwijtraken van de weg of door (de) krapte/kortheid van (de) tijd / door gebrek aan tijd.	
Door het kwijtraken van de weg of door gebrek aan tijd is het onzeker of ...	<u>1</u>
<i>id incertum est</i> dit is onzeker of	<u>1</u>
<i>id</i> niet als lijdend voorwerp bij <i>exsequi</i> vertaald (behoudens 'dit is onzeker of')	<u>0</u>
<i>id</i> verbonden met <i>errore</i>	<u>0</u>
<i>errore</i> en/of <i>exiguitate</i> niet als ablativus vertaald	<u>0</u>
<i>exiguitas</i> geringe grootte / grootte / gering aantal	<u>1</u>
<i>tempus</i> periode	<u>2</u>
<i>tempus</i> geschikte tijd / omstandigheden / zware tijd	<u>1</u>
<i>tempus</i> slaap	<u>0</u>
<i>potuerit</i> had kunnen / zou kunnen / zou hebben kunnen	<u>1</u>

Eindexamen Latijn vwo 2006-II

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
44 □ Kolon 44 Absente eo cum proelium commissum esset, Toen/nadat in zijn afwezigheid de strijd was begonnen, / Toen, terwijl hij afwezig was, de strijd was begonnen,	
Niet fout rekenen: <i>cum</i> hoewel	<u>0</u>
<i>absente eo</i> niet als abl. abs. vertaald	<u>0</u>
<i>absente eo</i> door zijn afwezigheid	<u>0</u>
<i>absente eo</i> bij/door deze afwezigheid	<u>1</u>
<i>absente eo</i> terwijl hij verwijderd was	<u>0</u>
<i>eo</i> daarheen	<u>0</u>
<i>cum</i> omdat	<u>0</u>
<i>cum</i> niet als voegwoord vertaald	<u>0</u>
<i>commissum esset</i> werd begonnen	<u>1</u>
<i>commissum esset</i> zou worden / zou zijn begonnen	<u>0</u>
<i>committo</i> begaan/oplopen/overlaten/vertrouwen/prijsgen	<u>0</u>
Maximumscore 2	
45 □ Kolon 45 superior quidem haud dubie Romanus erat; waren de Romeinen weliswaar ongetwijfeld superieur;	
Niet fout rekenen: <i>superior Romanus erat</i> was de Romein superieur	
<i>quidem</i> zeker	<u>1</u>
<i>quidem</i> tenminste/echter/namelijk	<u>0</u>
<i>haud dubie</i> niet twijfelend / niet besluiteloos	<u>0</u>
<i>Romanus</i> een Romein	<u>0</u>
Maximumscore 1	
46 □ Kolon 46 sed (kolon 47) ratio compositae rei turbata est. maar is/werd de afgesproken tactiek in de war gebracht/verstoord.	
<i>turbo</i> onrustig zijn / onrustig maken / verontrusten	<u>0</u>
Maximumscore 2	
47 □ Kolon 47 quia equites non adfuerunt in tempore, omdat de ruiters niet op tijd / op het juiste moment aanwezig waren / verschenen,	
<i>quia</i> het feit dat / dat	<u>0</u>
<i>quia</i> niet als voegwoord vertaald	<u>0</u>
<i>equites</i> vertaald als van <i>equus</i>	<u>0</u>
Indien ook in kolon 37, hier opnieuw aanrekenen.	
<i>adfuerunt</i> niet vertaald als van <i>adsum</i>	<u>0</u>
<i>adsum</i> helpen	<u>1</u>
<i>adsum</i> verdedigen / genadig zijn / op komst zijn / opletten / rustig zijn	<u>0</u>
<i>in tempore</i> voor het ogenblik	<u>1</u>
<i>in tempore</i> met de tijd	<u>0</u>
<i>tempus</i> omstandigheden / zware tijd / slaap	<u>0</u>
Indien ook in kolon 43, hier opnieuw aanrekenen.	

Eindexamen Latijn vwo 2006-II

havovwo.nl

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 2	
48 □ Kolon 48	
Non ausus insequi cedentes Omdat hij de wijkende / zich terugtrekkende vijanden niet durfde te achtervolgen	
Niet fout rekenen: <i>cedo</i> weggaan	
Niet fout rekenen: <i>ausus</i> nadat hij had gedurfd / terwijl hij durfde	
<i>ausus</i> waagstuk/begeren	<u>0</u>
<i>insequor</i> aanvallen	<u>1</u>
<i>insequor</i> bereiken/doorgaan/bespotten	<u>0</u>
<i>cedentes</i> niet vertaald als lijdend voorwerp	<u>0</u>
<i>cedo</i> gaan/opgeven	<u>1</u>
<i>cedo</i> aflopen/overgaan/vergaan/toegeven	<u>0</u>
Maximumscore 2	
49 □ Kolon 49	
Marcellus (kolon 50) signum receptui dedit. gaf Marcellus het bevel tot terugtrekking / het teken voor de terugtocht.	
Niet fout rekenen: <i>receptui</i> van de terugtocht	
<i>signum</i> wachtwoord	<u>1</u>
<i>signum</i> kenmerk/spoor/voorteken/beeld/zegel/gesternte	<u>0</u>
<i>receptus</i> het terugnemen / toevlucht / aangegane verplichting / garantie	<u>0</u>
<i>dedit</i> vertaald als van <i>dedo</i>	<u>1</u>
Maximumscore 1	
50 □ Kolon 50	
vincentibus suis aan zijn overwinnende soldaten / aan de zijnen, hoewel die overwonnen	
Niet fout rekenen: <i>sui</i> landgenoten	
aan zijn overwinnaars	<u>0</u>
<i>vincens</i> niet vertaald als van <i>vinco</i>	<u>0</u>
<i>vincens</i> overwonnen	<u>0</u>
<i>sui</i> hun / de hunnen / verwanten	<u>0</u>
<i>sui</i> vrienden	<u>0</u>
Maximumscore 2	
51 □ Kolon 51	
Plus tamen duo milia hostium eo die caesa traduntur, Toch zegt men / wordt er overgeleverd dat op deze/die dag meer dan tweeduizend vijanden zijn afgeslacht/gedood,	
Niet fout rekenen: <i>caedo</i> verpletteren/vellen	
Toch worden er meer dan tweeduizend op die dag gedode vijanden overgeleverd / overhandigd/nagelaten/prijsgegeven	<u>0</u>
<i>milia</i> mijl(en)	<u>0</u>
<i>hostium</i> niet verbonden met <i>duo milia</i>	<u>0</u>
<i>hostium</i> niet vertaald als van <i>hostis</i>	<u>0</u>
<i>caesa</i> niet vertaald als van <i>caedo</i>	<u>0</u>
<i>caedo</i> offeren/geselen/breken/omhakken/(om)slaan	<u>0</u>
<i>traduntur</i> werd er overgeleverd	<u>1</u>
<i>traduntur</i> ze leveren (meer dan 2000 vijanden) over	<u>0</u>

Eindexamen Latijn vwo 2006-II

havovwo.nl

Antwoorden

Deel-
scores

Maximumscore 1

52 □ Kolon 52

Romanorum minus quadringenti.

(en) minder dan vierhonderd Romeinen / (en) van de Romeinen minder dan vierhonderd.

quadringenti veertien/veertig

0